

Att skörda demokrati

Är maktfördelningen mellan samhällsklasserna det främsta hindret för Guatemalas demokratiseringsprocess?

Abstract

Med denna studie avser vi att identifiera vilka hinder som finns i demokratiseringsprocessen. För att göra detta använder vi oss utav en historisk-sociologisk teori, presenterad utav Rueschemeyer, Stephens, Stephens (1992). Teorin bygger på antagandet att det är maktrelationen mellan samhällets klasser som styr förutsättningarna för en demokratisk utveckling, där en stark markägande elit samt en svag underklass utgör negativa faktorer. För att pröva teorin gör vi en fallstudie över Guatemala. Denna grundar sig på en jämförelse av demokratiseringsprocessen över tid, från tidigt 90-tal fram till idag. Genom studien utav de förhållanden som styrt utvecklingen, kommer vi fram till att just dessa klasstrukturer har en tydligt negativ inverkan på landets möjligheter. Vidare finner vi dock att de faktorer som presenteras i teorin inte ger en tillfredställande förklaring, utan anser det nödvändigt att modernisera teorin genom att ta hänsyn till andra faktorer så som etnicitet, kön och kriminalitet.

Nyckelord: Demokratisering, Klasser, Guatemala, Plantageekonomi

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Förförståelse	1
1.2	Problemformulering och syfte	2
1.3	Frågeställning	2
1.4	Avgränsningar	2
1.5	Disposition.....	3
2	Metod.....	4
2.1	Fallstudiedesign	4
2.2	Val av fall	4
2.3	Materialdiskussion och källkritik	5
2.4	Validitet och intersubjektivitet	5
3	Teoripresentation	6
3.1	Begreppsdefinitioner	6
3.2	Teorins dimensioner	7
3.2.1	Maktförhållandet mellan klasserna.....	7
3.2.2	Statens autonomi och styrka	8
3.2.3	Transnationellt inflytande.....	8
4	Fallet Guatemala	10
4.1	Guatemala före freden	10
4.1.1	Maktförhållandet mellan klasserna.....	10
4.1.2	Statens autonomi och styrka	12
4.1.3	Transnationellt inflytande.....	13
4.2	Guatemala efter fredsprocessen.....	13
4.2.1	Maktförhållande mellan klasser.....	14
4.2.2	Statens autonomi och styrka	15
4.2.3	Transnationellt inflytande.....	17
4.3	Förändring över tid	17
5	Diskussion	20
5.1	Kan teorin förklara fallet Guatemala?	20

5.2	Att modernisera teorin	21
5.3	Föribesedda aspekter	22
5.3.1	Vikten av ett etniskt perspektiv	22
5.3.2	Ett feministiskt perspektiv	22
5.3.3	Kriminalitetens effekter	24
6	Avslutning	25
6.1	Resultat	25
6.2	Vidare forskning	26
7	Referenser	27

1 Inledning

Länders transition, då de övergår från auktoritärt styre till demokrati och konsolideringen därav, har analyserats utifrån flertalet teorier. Vilka faktorer som gör en demokratisering möjlig, respektive motverkar processen har länge varit omtvistat. Vi kommer i denna analys pröva en teori som koncentreras till vad som sker i samhället när förändringar i strukturer så som modernisering, kapitalism och industrialisering tar vid. Dessa förändringar, som mest handlar om en förskjutning av makt mellan olika samhällsgrupper, är enligt teorin den drivande kraften i demokratiseringsprocessen.

Guatemala har under senare år genomgått en snabb förändring, främst på grund av det fredsfördrag som signalerade slutet på ett 30 år långt inbördeskrig. En process med konsoliderad demokrati som mål är nu förhoppningen. Men det finns många hinder att övervinna innan Guatemala kan räknas som en stabil demokrati. Vi vill i denna studie pröva om teorin kan förklara trögheten i Guatemalas demokratisering. Teorin ska hjälpa till att identifiera hinder i denna process samt att klargöra vilka andra faktorer som bör synliggöras och därmed kan spela en betydande roll den framtida konsolideringen av demokratin.

1.1 Förförståelse

Vårt angreppssätt har sin utgångspunkt i vilka faktorer som är drivande i utvecklingen utav demokrati och har en historisk-sociologisk grund. Med denna demokratiseringsteoretiska utgångspunkt spelar fallets historiska bakgrund en framträdande roll. Demokrati skapas genom konflikt mellan elit och marginaliserade grupper i samhället. Genom att sätta dessa konflikter i ett historiskt perspektiv kan detta strukturella synsätt förklara såväl en lyckad demokratiseringsprocess, som en ofullständig sådan (Grugel 2002, s 56). I just vårt fall är ett historiskt perspektiv nödvändigt då detta kan förklara dagens situation i Guatemala. Denna grund har av Rueschemeyer, Stephens och Stephens (1992) utvecklats till en tredimensionell teori som förklarar länders transition till demokrati. Vi anser att detta synsätt tillsammans med denna teori kan förklara denna process och har därför valt att anamma denna i vår analys.

Med tanke på sambandet mellan Guatemalas ojämlika ekonomiska och politiska maktallokering¹ och dess tradition utav auktoritärt styre finner vi att detta är ett intressant objekt för vår studie. Freedom House² betecknar Guatemala som *delvis fritt*, med ett värde av 4 både på politiska rättigheter och civila rättigheter (Freedom in the World 2005). Då landet idag inte går under beteckningen stabil demokrati, är vår förförståelse att det uppenbart finns hinder för en utveckling av en stabil demokrati i landet, vilket även visar sig i studien. Vi vill i denna analys undersöka vilka dessa hinder är och hur dessa hinder kommer till uttryck.

1.2 Problemformulering och syfte

Hur kan det komma sig att vissa länder genomgår en process till demokrati smidigare än andra? Vilka är de faktorer som driver utvecklingen utav demokratiseringsprocessen? Genom att identifiera hindren är förhoppningen att man ska kunna synliggöra den vägen som leder fram till det demokratiska samhället.

Vårt syfte med studien är att se om konflikter mellan olika samhällsgrupper är det område som utgör den drivande kraften i demokratiseringen. Vi anser att snedvridna maktförhållanden kan förhindra denna process, men vi ämnar även att identifiera andra hinder.

1.3 Frågeställning

Med denna bakgrund i problemet är vår frågeställning: Är maktförhållandet mellan samhällsklasserna i Guatemala det avgörande hindret för demokratisering? Genom att bredda spektrumet och se närmre på andra faktorer lyder vår följdfråga: Vilka andra hinder kan förklara den demokratiska utvecklingen i Guatemala?

1.4 Avgränsningar

Vårt arbete avgränsas i enlighet med den tidsram som vi arbetat inom. Att göra en längre och mer djupgående analys skulle vara mer tidskrävande, var vid vi satt vissa begränsningar. I huvudsak håller vi oss till de dimensioner som presenterats

¹ Då vi nämner former av *makt* och förskjutning av makt refererar vi till *förmågan att förverkliga sina intressen* (red. Goldmann et al, 1997). Vi anser att detta spelar en avgörande roll för till vilken grad statens styrs av enskildas intressen eller intressen från flera grupper i samhället

² Freedom House presenterar varje år en sammanställning av läget i alla länder. Länderna rankas från 1 till 7, där ett värde 1 betyder högsta grad av frihet.

i vår använda teori. Vi har valt att djupare analysera ett specifikt land, istället för att göra en komparativ analys med flera länder. Vidare har vi begränsat oss vad gäller till vilken grad vi tar hänsyn till olika aktörers inverkan på demokratiseringsprocessen. Vi har studerat vissa aktörers agerande i processen, men vi fokuserar vår analys på samhällsgrupper som aktörer. Så som teorin presenteras i Rueschemeyer et al, 1992, ligger fokus på maktförhållanden mellan klasser. I vår studie har detta tagit sig uttryck i civilsamhällets³ grupper i och med att samordningar som dessa är där möjligheten att genomdriva förändringar ofta finns. Tidsperspektivet i analysen begränsar sig till de senaste tjugo årens utveckling trots att viss historisk bakgrund tas upp i korthet.

1.5 Disposition

I den fortsatta framställningen kommer vi att presentera våra metodologiska val i följande kapitel. I kapitel tre presenteras den teori och de tre dimensioner som vi sedan använder som verktyg i vår analys. Den empiriska delen av vår studie framläggs i nästkommande kapitel. Häri ligger de komparativa inslagen i vår analys som kommer till uttryck genom en jämförelse över tid. I avsnittet ”Guatemala innan freden” analyseras situationen i landet fram till den tid då teorin presenterades 1992. Avsnittet som följer tar sin början i fredsförhandlingarna och utvecklingen fram till idag, samt sammanfattningsvis vilka förändringar som skett. Diskussionskapitlet ägnas dels åt att utröna teorins användbarhet, dels till att konstruktivt kritisera denna. Avslutningsvis sammanfattas resultatet och tankar kring vidare forskning.

³ När begreppet *civilsamhälle* nämns, används definitionen: ”...de grupperingar, föreningar och organisationer som existerar oberoende av staten...” (Goldmann, 1997). Detta anser vi vara en vid definition, vilken lämpar sig väl för vår allmänna analys av civilsamhällets styrka.

2 Metod

Våra metodologiska avväganden kommer nu att presenteras. Den valda metoden i studien är fallstudiedesign som är teoriprovande såväl som teorikonsumerande. I dess form av teoriprovande studie ska resultatet av det empiriska fallet antingen stärka teorin eller försvaga denna. Vår studie är även teorikonsumerande, då vi med hjälp av teorin söker förklara problemen för demokratiseringsprocessen (Esa-Iasson et al, 2004, s 40).

2.1 Fallstudiedesign

Fallstudiedesignen ger en möjlighet att djupare analysera ett enskilt fall. Vi anser att denna typ av design är något som tidigare försumrats inom teorin, då den koncentrerats till generaliseringar som grundats på flertalet länder. Därav gäller vår slutsats endast detta fall, men lämnar öppet för att vidare utveckla teorin med andra fall. Fallstudiedesignen kan ha vissa komparativa tecken om den bygger på en jämförelse över tid (Landman, 2000, s 32.). I denna analys resulterar detta uppbygg i två analysenheter. Därmed får vår studie vissa komparativa inslag, trots dess fallstudiedesign. Vår studie är en form av avgörande fallstudie⁴. I en avgörande fallstudie väljer vi ett fall som passar in på vår teoris antaganden. Guatemalas bristande demokratiseringsprocess har därmed bra förutsättningar för att kunna förklaras av teorin.

2.2 Val av fall

Guatemala som val av fall grundar sig på de speciella förhållanden som präglar Centralamerika som region. Länderna har historiskt sett varit utpräglade plantageekonomier⁵ där ojämlik fördelning och kraftigt utländskt inflytande har präglat både det ekonomiska och politiska livet. Dessa länder har alla ett problematiskt förflutet i form av diktatur, inbördeskrig och korruption. Att vi just valt Guatemala som fall härrör till att det är det mest utpräglade fallet utav ojämlik fördelning och ett exempel på hur den ekonomiska eliten genom förtryck upprätthållit ett

⁴ En *crucial case study* är en studie då fallet väljs utifrån gynnsamma (most likely) eller ogynnsamma (least likely) förutsättningar för teorin (Eckstein 1975).

⁵ Med plantageekonomi syftar vi på en ekonomi som grundar sig på storskalig odling för export

auktoritärt styrelseskick och hindrat en demokratisk utveckling. Ekonomin är starkt präglad utav inhemskt ägd kaffeproduktion i form utav storgods samt även en ansenlig utländskt ägd bananproduktion. Båda dessa faktorer har spelat en stor roll i den politiska utvecklingen. Teorin som vi valt att använda tar kort upp Guatemala som ett fall i en komparativ undersökning med många fall. Vi vill här gå djupare in på Guatemala som enskilt fall, i ljuset utav de senaste 15 årens utveckling sedan teorin presenterades.

2.3 Materialdiskussion och källkritik

För att empiriskt testa vårt fall inom det teoretiska ramverket används litteratur som behandlar allmänt regionen och mer specifikt Guatemala, publicerade under denna tidsperiod. För information om det politiska dagsläget har artiklar från vetenskapliga tidsskrifter, men även nyhetsartiklar från *The Economist* använts. Detta stärks till viss del med statistiskt material från årsböcker som specifikt behandlar regionen. Det material vi använt är uteslutande sekundärmaterial. Primärmaterial som till exempel intervjuer av civilsamhällets aktörer skulle ha varit önskvärt, men är inte möjligt, i och med att detta skulle kräva insamling av information på plats. Vi har kritiskt granskat den valda teorin och även sett på andra faktorer som vi anser ha förbisetts i teori.

2.4 Validitet och intersubjektivitet

Med validitet syftar vi till hur väl våra operationella indikatorer⁶ stämmer överens med teoretiska definitioner (Esiasson et al, 2004, s 61). I vårt fall innebär det hur de teoretiska definitionerna omsätts för att indikera förändringar i graden utav demokratisering. Detta gör vi genom att mäta civilsamhällets styrka i förhållande till staten, statens autonomi till militären och ekonomiska eliten, samt hur de transnationella inflytandet kommer till uttryck.

Det är av största vikt att en studie har intersubjektivitet. Med intersubjektivitet menar man att genomförandet av studien ska vara rekonstruerbart och kunna följas av läsaren, som kommer till samma resultat (Lundquist, 1993, s 52). I och med vårt upplägg med de tre dimensionerna samt tydliga anvisningar i form av referenser anser vi att tillvägagångssättet är lätt att följa och detta resulterar i en hög intersubjektivitet.

⁶ Då man översätter sin teoretiska definition i sin studie i mätbara verktyg, gör man en operationalisering. Dessa verktyg är sedan de som utgör de operationella indikatorerna i studien (Esiasson, 2004, s 20).

3 Teoripresentation

Vi har valt att utgå ifrån en teori med historiskt-sociologiskt perspektiv, som presenteras 1992 av Rueschemeyer, Stephens och Stephens. Teorin behandlar länders möjligheter till demokratisk utveckling, där kapitalismens sidoeffekter anses fungera som drivkrafter i samhällsomvandlingen. Författarna menar att maktförhållandet mellan samhällets klasser är kärnan i utvecklingen mot demokrati, där de klasser som har mest att vinna på en demokratisering är de mest pådrivande (Rueschemeyer et al, 1992, s 57). När ett land genomgår en kapitalistisk utveckling ändras även maktförhållanden mellan klasser, vilket ger bränsle åt demokratiseringen. De mindre privilegierade klasserna kommer att sträva efter inflytande medan överklassen med syfte att bibehålla sin ställning har incitament att motverka förändringar. Det empiriska material som används utgörs av redan etablerade demokratier som jämförs med latinamerikanska länder och Karibien.

Teorin består av tre dimensioner; de sociala klassernas maktfördelning, statsapparaten styrka och autonomi samt transnationellt inflytande (Rueschemeyer et al, 1992 s 6). Tillsammans skapar dessa komponenter ramverket för teorin och därmed utgångspunkten för vår analys och detta presenteras nu summariskt.

3.1 Begreppsdefinitioner

I vår analys är det viktigt att klargöra vilken innebörd vissa begrepp har. De begrepp där det rent innebörsmässigt inte råder någon konsensus, kommer i analysen inneha samma innebörd som teorin anger. För att uppfylla kraven för en *demokrati* ska det enligt författarna först och främst hållas regelbundna, fria och rättvisa val av representanter under allmän rösträtt. För det andra ska det finnas ett ansvar för statsapparaten för det valda parlamentet. För det tredje en yttrandefrihet, rätt att organisera sig och skydd av individens rättigheter (Rueschemeyer et al, 1992, s 43). Här finner vi det lämpligt att notera att teorins demokratidefinition endast tar hänsyn till manlig rösträtt (ibid).

Begreppet *kapitalism* definieras inte utförligt i teorin, troligtvis på grund att det inte är kapitalismen, utan snarare dess konsekvenser såsom industrialisering och urbanisering som anses ge möjligheter till maktförskjutningar mellan klasser (Rueschemeyer, 1992 et al, s 7). För att klargöra begreppet så hänvisar vi till definitionen i Statsvetenskapligt lexikon; ett ekonomiskt system som grundar sig på privat ägande utav produktionsmedlen. Det är även en samhällsordning där produktionen sker i samverkan mellan ägande och lönearbete (red. Goldmann et al 1997 s 117).

De sociala *klasserna* delas in i kategorier av underklass (där arbetarklassen är inkluderad), medelklass samt överklass som i denna teori främst syftar till landägarna. Klass är sedan länge i samhällsvetenskaplig forskning liksom i marxistisk teori definierad som; ”the structured, cumulative and and inequal distribution of objects of near-universal desire” (Rueschemeyer et al, 1992, s 47). Det är med dessa begreppsdefinitioner som presentationen av teorin fortsätter. Med syfte att testa teorin på vårt fall kommer vi även att använda denna definition i den empiriska delen.

3.2 Teorins dimensioner

Teorins tre dimensioner spelar alla en viktig roll för demokratiseringen. Maktallokeringen klasser emellan är dock den centrala, även om dess framgång i att genomdriva demokratin mycket beror på statens roll samt det transnationella inflytandet. Tydliga gränser mellan dimensionerna saknas, men de presenteras för tydlighetens skull var för sig.

3.2.1 Maktförhållandet mellan klasserna

Den klass som inte innehar inflytande och rättigheter är de som kommer att driva kampen för att erhålla den makten. Denna klass är oftast den förtryckta underklassen och i viss mån även medelklassen. I motsättning till detta kommer överklassen, främst den landägande eliten, att motverka den för dem ogynnsam utvecklingen i och med oron att förlora sin privilegierade ställning (Rueschemeyer, 1992 et al, s 46, 58).

I likhet med ett feodalsamhälle har den som äger marken även makt över dem som bor och arbetar på den vilket skapar hinder för en demokratisk utveckling. Storgodsägarna besitter i det pre-industriella samhället den ekonomiska makten och är beroende utav billig arbetskraft och har därmed ekonomiska incitament att bibehålla sin särställning genom förtryck. Den aktuella teorin baseras till stor del på Moores teori om landägarnas makt över den svaga underklassen. I hans bok *Social Origins of Dictatorship and Democracy* förklaras tre utvägar beroende på vilken struktur av jordägande länder har. Dessa resultat är fascism, kommunism eller demokrati. En stark landägande elit anses resultera i fascism (Moore, 1967). Denna teori är en av byggstenarna som sedan utvecklas med två ytterligare dimensioner samt nytt empirisk material till den aktuella demokratin.

I och med industrialiseringen och utvecklingen utav en kapitalistisk ekonomi, sker en urbanisering då folk tidigare sysselsatta inom jordbruket flyttar in till städerna. Detta skapar förutsättningar för en förändrad maktbalans i samhället, genom skapandet av en arbetarklass som är geografiskt koncentrerad och därmed har förbättrade möjligheter att organiseras (Rueschemeyer et al, 1992, s 45). En centraliserad och organiserad arbetarklass kan då utgöra en motpol till den privilegierade eliten. Utvecklingen ger inte bara ett kraftfullare civilsamhälle, utan även en mer

välutbildad befolkning i och med en ökad läskunnighet. Tillsammans ger detta förutsättningen för en demokratisk utveckling med ett mer jämlikt inflytande och ökad välfärd. (Rueschemeyer et al, 1992, s 14) För att uppnå förändringar och skapa en demokratisk utveckling är det nödvändigt för en svag arbetarklass att skapa koalitioner med medelklassen för att uppnå sina mål. Under vissa omständigheter kan det dock finnas en ovilja från medelklassens sida att utöka de politiska rättigheterna till underklasser. De kan då komma att skapa en allians med de privilegierade klasserna istället. Det är dock i medelklassens intresse att uppnå en vidgad kapitalistisk och demokratisk utveckling, var vid en koalition med arbetarklassen är det mer gynnsamma alternativet på längre sikt då medelklassen annars riskerar att hamna i en marginaliserad ställning gentemot en dominerande överklass. Detta till trots att klasserna sinsemellan har motsatta intressen vad gäller förhållandet mellan arbete och kapital (Rueschemeyer et al, 1992, s 8).

3.2.2 Statens autonomi och styrka

Statens roll i demokratiseringsprocessen är ytterst viktig. För att överhuvudtaget kunna börja processen är det en förutsättning att staten är handlingskraftig och har våldsmonopol inom sina gränser (Rueschemeyer et al, 1992, s.62). Om andra krafter inom landet hindrar en etablering utav våldsmonopolet innebär det en kraftfull inskränkning utav möjligheterna till demokratisk utveckling (Rueschemeyer et al, 1992, s 67). Statens autonomi gentemot befolkningen kan skapa problem, då staten inte är mottaglig för påtryckningar från samhällets klasser, som enligt teorin är den drivande kraften i demokratiseringen (Rueschemeyer et al, 1992, s 66). Genom en transition och även i en konsoliderad demokrati ska det civila samhället och de organiserade klasserna verka som motpol till statsapparaten och skapa förutsättningar för att hålla staten ansvarig inför folket (Grugel 2001, s 55, 59). En stat som domineras utav en klass, eller en viss grupps särintressen, kommer inte fungera på vägnar utav hela folket. Med detta menas att ett visst mått utav autonomi är nödvändigt för att skapa möjlighet till ett jämlikt samhälle där det finns möjlighet för alla att höras i det offentliga rummet. I en situation där militären antingen utövar inflytande eller öppet konkurrerar om makten över staten så försvagas både statens styrka och autonomi (Rueschemeyer et al, 1992, s 67).

3.2.3 Transnationellt inflytande

Transnationellt inflytande behandlar i teorin både ekonomiska intressen samt i viss mån införandet utav demokratin som den internationellt accepterade normen. I de fall då inflytandet skapar ett ensidigt beroendeförhållande, försvagas ofta effekter som anses vara gynnsamma, medan ett icke-beroende transnationellt inflytande även kan ha positiv verkan (Rueschemeyer et al, 1992, s 72). Vid internationella

påtryckningar om demokratisering, sker det utan att de marginaliserade grupperna direkt deltar i processen. Det kan snarare resultera i en elitstyrd demokratisering, av top-down modell⁷, där de förändringar som sker riskerar att bli symbolpolitik som endast syftar till att skänka legitimitet åt den styrande eliten. I denna situation kan landet lätt återgå till auktoritärt styre och militär byråkrati (Rueschemeyer et al, 1992, s 46). Internationellt ekonomiskt inflytande kan verka som en positiv kraft i demokratiseringsprocessen, genom att omforma landets klasstruktur och minska de landägande klassernas inflytande. Samtidigt är ett starkt ekonomiskt beroende inte till fördel för ett utökat inflytande för arbetarklassen om det utländska inflytandet är allierat med den styrande eliten i syfte att få så billig produktion som möjligt och därmed motverkar landets ekonomiska utveckling (Rueschemeyer et al 1992 s 72).

⁷ I en demokratiseringsprocess av top-down modell implementeras demokratin uppifrån, av styrande eliten oftast i samband med externa påtryckningar. Detta till skillnad från bottom-up modellen där påtryckningarna kommer från befolkningen i någon form.

4 Fallet Guatemala

För att stärka teorin har författarna gjort empiriska undersökningar av flertalet latinamerikanska länder. Guatemala, tillsammans med andra centralamerikanska länder, presenteras kort som exempel på länder vars förutsättningar är ogynnsamma för demokratisering. Här anknytes teorin till den historiskt sett starka markägande eliten, den svaga arbetarklassen samt USA:s dominans i den centralamerikanska regionen. Denna empiriska delen av vår analys ägnas åt att applicera empiri inom det teoretiska ramverket vilket presenterats. Analysen kommer att vara uppdelat på två tidsperioder. Teorin grundas på historisk-sociologisk tradition på utveckling ur historisk synpunkt vilket kommer visas i den första delen av vår empiriska analys som sträcker sig fram till tidigt 90-talet, då teorin myntas. Genom att sedan se vidare på utvecklingen fram till idag kan vi avgöra om teorin är tillämplig på dagens Guatemala och hurvida en förändring skett.

4.1 Guatemala före freden

Det har generellt sett mörkt ut för Latinamerika vad gäller demokratiska rättigheter. Dessa hybridregimer som uppstått kännetecknas av både demokratiska samt auktoritära drag och har därför även betecknas som *democraduras*⁸ och ses endast som en fasad av ett demokratiskt styre (Karl, 1995, s 74). Guatemala är ett utav de värsta fallen i regionen i form av diktatur och förtryck, med en historia av kolonialism, inbördeskrig och enorma skillnader mellan de rika och de fattiga.

4.1.1 Maktförhållandet mellan klasserna

Trots försök till att genomdriva landreformer består den ojämlika uppdelningen utav den odlingsbara jorden. En liten minoritet bestående utav 2 % av Guatemalas befolkning äger 72 % av den odlingsbara jorden och därtill ger 90 % av landets jordlotter för lite skörd för att ens kunna försörja en familj (Schlesinger; Kinzer, 1999, s 38). Centralamerikanska och karibiska länder har en historia av plantageekonomier, vilket har förstärkts i och med USA:s ekonomiska intressen i bananplantager samt utbredda kaffeplantage (Rueschemeyer et al, 1992 s 226). År 1989 är mer än 50 % av Guatemalas befolkning sysselsatt inom jordbrukssektorn (Eu-

⁸ *Democraduras* bygger på *Democracia-Dictadura*. demokrati och diktatur, sammansatt på spanska.

ropa Publications, Regional Surveys... 1990). Denna struktur av ojämn landfördelning som kännetecknar den centralamerikanska regionen, gör att den landägande elitens intressen av billig arbetskraft skapar en motvilja till demokratisk inkludering utav de lägre klasserna och förändringar så som landreformer och minimalöner (Rueschemeyer et al s 230). Dessa intressen leder alltså till en utpräglad kamp för att trycka ner alla försök till en mer jämlik utveckling, så även i Guatemala.

Under tidigt 50-tal genomförde den sittande regeringen under Jacobo Arbenz stora landsreformer. Tanken var att den mark som stod oanvänd på stora plantager skulle delas ut till jordlösa medborgare. Denna fertila, men oanvända mark har gjort att Guatemala tvingats importera många basvaror (Schlesinger Kinzer 1999 s 40). Reformen genomfördes men motarbetades hårt av amerikanska intressen. Främst av dessa var United Fruit Company (UFCO), ett företag med mycket kontroll över invånarna som arbetsgivare, samt över infrastrukturen i landet (Schlesinger; Kinzer, s 70). Den genomförda reformen ansågs från amerikansk sida vara en kommunistisk reform och USA:s underrättelsetjänst CIA, UFCO och högerstyrkor i grannländerna genomför tillslut en kupp 1954 och avsätter därmed den sittande presidenten. Det har inte upprättats någon klarhet i vilka som stod ansvariga för kuppen förrän under sent 90-tal (Schlesinger, Kinzer, 1999, s xxv). Avsättandet av en demokratiskt vald regering och den misstänksamhet och oklarhet som följt, har naturligtvis resulterat i djupa sår i den fortsatta demokratiska utvecklingen i Guatemala. Sedan denna händelse har inbördeskrig mellan vänstergerillan och regeringen rasat i landet.

Rueschemeyer et al, menar att det varit svårt att organisera sig i Centralamerika, då varje försök till samordning har motverkats av militären och landägarna (Rueschemeyer et al, 1992 s 232). I Guatemala har detta uttryckts i form av förtryck och överträdelse mot rätten att organisera sig och strejkrätten (Goldin, 2005, s 59). Detta har historiskt sett grundats på rädslan av utvecklandet av vänsterorienterade grupper i efterdyningarna av kommunismrädslan. Vi kan också se det faktum att en plantageekonomi har en geografiskt utspridd arbetskraft, vilket försämrar förutsättningarna för organiseringen utav arbetarklassen. Därtill är Guatemalas infrastruktur mycket outvecklad (Europa Publications, Regional Survey... 1990), vilket ytterligare bidrar till hinder för underklassen samordning som medel för att hävda sig. Denna brist på kommunikation inverkar negativt på demokratiutvecklingen. Allt detta placerar den redan förtryckta landsbygdsbefolkningen i en än mer marginaliserad ställning. Även om en ny konstitution 1985 gav vissa utökade rättigheter till organisering, verkade dessa inte infrias i verkligheten. För underklassen verkade det vara nästan omöjligt att organisera sig, utöka rättigheter eller ens gå till val (Seligson; Booth, 2001, s 28). I och med koalitionen mellan landägare, militär och regering, institutionaliseras förtrycket och denna struktur är svår att ändra.

4.1.2 Statens autonomi och styrka

Statens roll i samhället har präglats utav den dominanta roll som USA intagit i regionen. Denna dominans har bland annat resulterat i att ingen regering har kunnat konsolidera sin makt utan att ha stormaktens stöd (Rueschemeyer et al, 1992, s 226). De utländska ekonomiska intressena har i denna miljö kunnat gå samman med den redan befintliga alliansen bestående av eliten i landet, för att skapa gynnsammast möjliga förutsättningar för exportproduktion (Rueschemeyer et al, 1992 s 231). Under det kalla kriget har Guatemala utgjort en del av slagfältet mellan dåvarande supermakterna vilket har resulterat i en massiv militarisering av staten i kampen mot vänstergerillan. Staten har i denna situation utav kommunistparanoia utvecklats till att bli vad som kallas för *the counterinsurgency state*⁹, en våldsapparat mot befolkningen.

Den allians som i landet bestått av landägare, den ekonomiska eliten och statsapparaten har skapat ett oligarkiskt system som genom militären kontrollerar staten. Detta har gjort staten bunden till den oligarkiska formationen och militären samt autonom från den övriga befolkningens inflytande. Militärens roll har varit mycket framträdande i det politiska rummet. Dess styrka har med hjälp utav ekonomiskt stöd från USA (Rueschemeyer, et al, s 245) under 1980-talet uppgått till hela 50 000, välförsörjda i form av modern och effektiv utrustning (Ruhl, 2004 s 137). Genom militärens starka roll i samhället har många militärer tillskansat sig mark och del urbana investeringar och därmed integrerats med den ekonomiska elitens intressen (Rueschemeyer et al, 1992, s 247).

Genom den nya konstitutionen 1985 gjordes försök till att skapa en civil regering som skulle styras skiljd från armén. Konstitutionen skulle genom politiska standardrättigheter och garantier göra att Guatemala återvänder till ett land under rättsligt styre (Europa Publications, 1990). Detta försök till förändring verkar dock i verkligheten bara agera som ännu en fasad, för att skapa legitimitet för beslutfattarna. Valet som genomfördes samma år saknade konkurrens från vänstersidan då flera av partiernas framstående personer eliminerades eller drevs ut ur landet under 70-talet och andra förbjöds att delta. Många av landets röstberättigade registrerades inte heller och hot blev en del av valkampanjerna. Resultatet av detta blev alltså ett misslyckat försök till den förväntade konsoliderade demokratiseringen av Guatemala (Seligson; Booth, 1995, s 27f).

Från 1989 och framåt börjar dock öppna protester för medborgerliga rättigheter. Med den fattigdom som råder i landet ökar missnöjet bland folket. Utanför valsyste­met samordnas grupper som driver sina intressen; underklassen kräver landsreformer, fackligt organiserade kräver rättigheter, grupper för mänskliga rättigheter höjer sina röster. Detta tillsammans med internationella påtryckningar gör att det offentliga rummet ger plats åt förr tabubelagda frågor och ger ny kraft åt politiska partier på vänsterkanten. Resultatet av detta blir att motståndet trappas upp, därmed ökar våldet och i valet 1990 pågår samma kampanj av förtyck som i

⁹ En statsapparat som går under begreppet *counterinsurgency state*, utövar våld mot sin egen befolkning för att nå dess opponenter. Detta bildar en institutionaliserad och brutal styrelseform. (Seligson; Booth, 1995, s 26).

valen innan. Dock skiljde sig valet då det genomgick ett fredligt skifte mellan två civila regeringarna, vilket aldrig hade hänt förut. Statsapparaten fortsätter trots dessa framgångar att präglas av korrupktion, nepotism och skandaler, en stark militär och grova brott mot mänskliga rättigheter (Seligson; Booth, 1995, s 31f).

Vi tidigare nämnt att det för en lyckad transition behövs att staten är fri från ensidigt inflytande och har en viss autonomi. Det våldsmonopol som då sägs vara den nödvändiga utgångspunkten för staten, befinner sig i denna tid i händerna på militär samt gerillagrupper och ingen av dessa kontrolleras fullt av staten. Denna struktur ger att staten inte har någon folklig legitimitet och att utgångspunkten för en demokratisk utveckling är negativ.

4.1.3 Transnationellt inflytande

USA har haft en mycket dominerande ställning i regionen och speciellt i Guatemala. USA:s inflytande över Guatemala har både ekonomiska och politiska dimensioner. Det ekonomiska inflytandet, genom bland annat United Fruit Company, har gjort landet oerhört beroende utav hemisfärens hegemon. Detta omöjliggör en självständig och naturlig utveckling av ett lands ekonomi (Rueschemeyer et al 1992 s 226). Detta ekonomiska inflytande har sedan resulterat i ett politiskt inflytande då USA vill skapa sin form av stabilitet i regionen. Sedan CIA hjälpte till att avsätta den demokratiskt valde Arbenz 1954, har hegemonen även hjälpt den högerorienterade eliten att behålla sin dominanta ställning och har genom sitt stöd till militären gjort den till en oerhört stark makt i landet (Seligson, Booth, 1995, s 26). Efter kalla krigets slut har USA:s intresse utvecklats till att skapa en demokratisk stabilitet i regionen, vilket har både politiska samt ekonomiska tecken. I Guatemala fortsätter jordbruket att vara den största delen i exportsektorn med 60 % av exportinkomsterna. Trots att landet har den största och mest välutvecklade industrin i Centralamerika, sysselsätter denna endast 18 % av arbetarna. (Europa Publications, Regional Surveys 1990, s 314),

4.2 Guatemala efter fredsprocessen

Sedan teorin presenterades i början av 90-talet så har mycket hänt både politiskt ekonomiskt och internationellt. År 1996 undertecknade regeringen, militären och gerillan ett fredsavtal i Oslo. Detta blev början på en normalisering utav förhållandena i landet och var ett stort steg framåt för demokratiseringsprocessen. Fredsavtalet innehöll en lista av punkter som skulle uppfyllas utav regeringen och gerillan för att skapa en stabil fred och bana väg för försoning, demokratisering och integration av det civila samhället i staten (FN: www.un.org).

4.2.1 Maktförhållande mellan klasser

De förändringar som är relaterade till klassdimensionen kan man hitta i civilsamhället samt de ekonomiska förhållandena vad gäller resursfördelning. Huvuddelen utav analysen kommer att koncentreras till civilsamhällets organisation.

Det har under 80-talet skett en snabb urbanisering. En stor del utav urbaniseringen har inte varit effekt av industrialisering, utan av indianers flykt från bergsområden då våldet mot ursprungsbefolkningen blev en del av militärens kamp mot vänstergerillan (Nationalencycledin: Guatemala). Den hastiga och oorganiserade urbaniseringen har resulterat till hög arbetslöshet i städerna, vilket har bidragit till upptrappat våld och en ökad kriminalitet. Detta har på senare tid inneburit våg utav brott och gängrelaterat våld speciellt i de större städerna. I och med detta drabbas civilsamhället utav vad som kan betecknas som politiskt våld, dolt som vanlig kriminalitet (Snogross, 2005, s 602). Sedan fredsavtalet undertecknats har det civila samhällets maktposition stärkts i förhållande till staten.

I och med det långvariga kriget och den fattigdom som det förde med sig, ökar missnöjet och grupper samordnas in protest. Detta ökar motståndet och våldet trappas upp än en gång. Påtryckningar från civilsamhället om fred och dialogen mellan regeringen samt affärssektorer och den vänsterorienterade gerillan slutade i att URNG övergick från gerilla till mer organiserad partiverksamhet. Detta ökade den nästan obefintliga pluraliseringen av partier med att vara ett val för vänsterkanten (Seligson, Booth, 1995, s 35).

Arbetares rättigheter har utökats sedan 90-talet. År 2001 gav International Labor Organisation förslag till 40 förändringar som de ville att Guatemalas regering skulle genomdriva. Dessa behandlade bland annat rätten till att organisera sig och strejkrätt, men endast nio av de fyrtio förslagen godtogs. Officiellt är det nu fritt att ansluta sig till fackliga förbund. Dock finns det krafter i landet som motverkar detta och ledare för fackföreningar går inte säkra. Det finns också stora skillnader, då samordning i jordbrukssektorn är något friare än i vissa industriella sektorer, främst gällande internationella fabriker. Endast 5 % av de arbetande i landet är fackligt anslutna (Goldin, 2005, s 59f).

Ett tecken på att det internationella samhällets erkännande av Guatemalas civilsamhälle och då främst urbefolkningens situation, gav sig i uttryck då FN:s fredspris 1992 går till oppositionsledaren Rigoberta Menchú som vid denna tidpunkt lever i exil (Seligson; Booth, 1995, 34).

I Michael Lasletts artikel beskrivs kaffeplantageregionen runt Guatemalas näst största stad Quetzaltenango, där tydliga bevis finns på den policy som de stora landägarna fortfarande bedriver. Många plantagearbetare som arbetar på kaffefälten har sedan länge försökt organiseras fackligt för att uppnå den lagliga minimilönen och andra arbetsliga rättigheter som enligt lag ska gälla på alla landets plantage. Kaffearbetarna på Finca Maria de Lourdes samordnade sig i en fackrörelse för att kräva sina rättigheter, men detta resulterade i att plantageägaren direkt avskedade många av medlemmarna. När de senare stämde arbetsgivaren, dömde rätten till fördel för kaffearbetarna, men dessa beslut har inte implementerats. Just detta problem verkar vara genomgående för många andra plantager i regionen. Trots att rätten dömer genomförs inte de domarna i verkligheten. Dessa kaffearbe-

tare är dessutom mycket beroende av sin arbetsgivare då de förutom att vara anställda även bor på plantagen. Plantageägaren har på flertalet plantager hindrat barnen till fackligt anslutna från att gå i skolan, sjukvård och deras familjer från att skaffa mat och andra nödvändigheter. Lagen i Guatemala fastställer att endast arbetare som arbetat för samma arbetsgivare i minst tre månader har rätten att fackligt ansluta sig. Detta gör att plantageägare sällan anställer arbetare mer än 90 dagar. Trots dessa kraftfulla försök till att bryta ned de fackliga organisationerna gjordes ett kraftigt framsteg i november 2000. Representanter från de olika lokala fackföreningarna i kafferegionen, tillsammans med grupper som kämpar för kaffearbetarnas rättigheter och för landreformer, träffades i Quetzaltenango för att planera en samordning. Det positiva resultatet av detta möte blev en regional organisation för kaffearbetarna (Laslett, 2001). Denna form av kommunikation mellan de olika plantagerna kommer förhoppningsvis att bidra till att den enskilda arbetaren har mer att säga till om.

4.2.2 Statens autonomi och styrka

I statsapparaten har utvecklingen sedan 90-talet fortsatt karaktäriserats av korrup­tion, trots försök till en ny demokratisk administration. Sedan fredsprocessen sattes igång har fler fria, allmänna val genomdrivits och maktskiften har genomförts på fredlig väg. Detta är ett stort framsteg men samtidigt präglas valen av våld, hot och lågt valdeltagande (Karl, 1995, s 79).

Guatemala har sedan fredsavtalet haft tre olika presidenter¹⁰ och dessa har till varierande grad genomfört en demilitarisering och demokratisering utav landet i enlighet med fredsavtalet. Den förste av de fredstida presidenterna, Alvaro Arzú tillträdde som president 1996 och påbörjade då det viktiga arbetet med demilitarisering och införandet av civil kontroll över armén, samt implementeringen av punkterna i fredsprocessen. Mycket av detta påbörjade arbete avstannade vid ofullkomligt genomförda reformer, då Alfonso Portillo kommer till makten vid följande val (Ruhl, 2005, s 56). Portillos populistparti FRG startades av Rios Montt, en general och före detta diktator, som anses vara huvudansvarig för många av inbördeskriget grövsta brott mot mänskliga rättigheter. Montt har aldrig ställts inför domstol för detta ("Law or force...", 11 maj 2002) och var talman för kongressen under Portillo och kandiderade till presidentposten 2003. Under Portillos mandatperiod stagnerade demokratiseringsprocessen och militären återfick mycket utav sitt förlorade inflytande (Ruhl 2005 s 68). Bland annat utökade Portillo militärens uppgifter i samhället och använde militären till att bekämpa brottsligheten i landet ("Law or force...", 11 maj 2002; Ruhl 2005 s 71). Portillo flydde landet på grund av korrupsionsanklagelser då han efter sin mandatperiod förlorade sin immunitet. I 2003 års presidentval vinner Óscar Berger som kandiderar för det av affärsintressen stödda partiet GANA. Med FRG ute ur regeringen har demokratiseringsprocessen börjat rulla igen. Den nya presidenten kapar militärbudgeten

¹⁰ Alvaro Arzú (1996- 1999), Alfonso Portillo (1999 -2003), Óscar Berger (2003-)

och vill därmed minska militärens storlek från 27 000 till 15 500. I regeringens planer finns även en utökning utav den eftersatta polisstyrkan, som sedan föregående mandatperiod marginaliserats utav Portillo till fördel för militären. Polisstyrkan uppgår trots allt, än idag endast till 22 000. En stark, civilt styrt polis är en förutsättning för att skapa någon form av ordning i landet utan att påkalla militären för att få bukt med den eskalerande kriminaliteten. Berger har även helt tagit bort Presidentens säkerhetsdivision, en elitstyrka vilken historiskt sett varit ansvarig för inblandning i mord och våld. Den nya regeringen anses vara den första helt civila regeringen i landets moderna historia, vilket är ett stort steg mot statens autonomi från militär och elitism ("Not enough police..." Juli 31, 2004). Dock återstår det mycket innan man kan säga att landet har konsoliderat sin demokrati.

Aktivt medborgarskap i form av deltagande vid folkomröstningar har nyttjats endast av en liten del av befolkningen. Underklassen, där ursprungsbefolkningen inräknas, är fortfarande förtryckta och har inte vågat göra sin röst hörd i valen på grund av rädsla för våld (Karl, 1995, s 79). Att en före detta diktator har ställt upp i val och att partier med kopplingar till 80-talets förtryckarregimer och militärer vunnit framgångar höjer inte heller demokratins status. Mord av partiledare på vänstersidan har givit ett skrämmande bevis på hur fri denna valdemokrati egentligen är ("Fear and cynicism..." , 22 maj 1999). Denna rädsla tillsammans med det obefintliga förtroende som valda, ofta korrupta, ledare skapar tillsammans dåliga förutsättningar för folkstyre och befolkningens legitimitet.

I samband med fredsprocessen har en sanningskommission tillsatts med syfte att utreda de brott som utförts under krigsåren, för att sedan kunna ställa de ansvariga till svars för sina brott. Genom sitt arbete ska sanningskommissionen skapa försoning och förtroende i ett land sargat utav årtionden av krig. Sanningskommissionens arbete har varit svårt och har ofta mött motstånd från militären och demobiliserade milisgrupper. Detta har kanske tydligast kommit till uttryck i morderna och förföljelse utav människorättsaktivister aktiva inom sanningskommissionen. Huruvida dessa mord varit politiskt motiverade eller en del utav den massiva kriminaliteten i landet är inte alltid helt klart. Detta beror på att gränsen mellan politiskt våld och allmän laglöshet inte är lätt att definiera när det ofta är inhyrda kriminella som utför dåden eller helt enkelt är samma människor som begår båda typerna av brott (Snodgrass, 2005, s 602, 599). Denna ovisshet om vad som är de egentliga motiven är visar tydligt på regeringens ovilja eller rent av oförmåga att utreda de brott som har skett. Än så länge har endast en handfull av de skyldiga till de massakrer som genomförts under kriget blivit dömda för sina brott ("Be careful..." , 23 juni, 2001). Med detta resultat har alltså sanningskommissionens funktion snarare endast att göra det möjligt för människor att berätta vad de varit med om och att få ett erkännande för sitt lidande i händerna på sin egen regering. Om detta är den enda funktion som sanningskommissionen kan uppfylla så är det en lång väg kvar till dess att Guatemala verkligen uppnår en varaktig demokrati.

4.2.3 Transnationellt inflytande

Efter kalla krigets slut saknade den amerikanska regeringen incitament till att fortsätta stödja Guatemalas armé ekonomiskt och skiftade sin inriktning mot mer seriösa påtryckningar för demokratisering (Ruhl, 2005, s 55). Detta ledde till att militären förlorade mycket utav sitt direkta inflytande över det civila styret och maktbalansen vände till fördel för det civila samhället. Detta återspeglar sig tydligt i det internationella motståndet till det kupp försök som genomfördes 1993 (Seligson, Booth, 1995, s 35, 237). Under våren 2005 skrev Guatemala på ett frihandelsavtal, CAFTA, med de andra centralamerikanska länderna och USA, i och med detta integreras landet i större utsträckning med den internationella ekonomin. Hur vida denna integration kommer ha goda eller negativa effekter på landets demokratisering är för tidigt att säga, men det är tydligt att frågan är omtvistad, komplicerad och har stött på starkt motstånd bland delar av det civila samhällets organisationer. Ett sådant frihandelsavtal menar många, kan stöta ut småbönder och förvärra situationen för de fattiga ("Nothings free..." 6 aug 2005).

För att övervaka fredsavtalets genomförande och integrationen utav flyktingar och gerilla i samhället har FN haft en framträdande roll. FN:s engagemang i landet har skett genom organet MINUGUA som har haft till uppgift att se över landets transition till demokrati och övervaka fredsavtalets genomförande. (FN: www.un.org)

4.3 Förändring över tid

Vi har nu sett på utvecklingen av demokratiseringen i Guatemala genom att analysera två perioder. Först studeras landets situation innan fredsprocessen, för att sedan se på utvecklingen under 90-tal fram till idag. På detta sätt kan vi se om teorins diagnos för Guatemala utsikter kan förändras i nutid.

Teorin vi har använt oss utav bygger på ett historiskt-sociologiskt perspektiv. Denna typ av teori grundar sig på långsiktiga historiska faktorer för att förklara demokratiseringsprocessen (Grugel, 2002 s 51f). Faktorer så som klasstruktur tar lång tid att förändra, vilket innebär att det på kort sikt inte går att se några djupgående förändringar vad gäller till exempel arbetarklassens storlek och styrka. I redan konsoliderade demokratier har den urbaniseringsprocess som skett i samband med industrialiseringen utvecklats över decennier och jämfört med vår analys tagit förhållandevis lång tid. Däremot ser vi i den empiriska jämförelsen över tid att maktbalansen mellan klasserna kan förändras genom samordning, organisering och tillgång till det offentliga rummet. En utveckling utav civilsamhället kan därmed förändra maktförhållandena i ett kort tidsperspektiv. I denna bemärkelse har en förändring skett. Redan i 1985 års konstitution garanterades medborgarna rätten att organisera sig i fackförbund och civila organisationer. Men under det brinnande inbördeskriget och under militärens förtryck kränktes dessa rättigheter allt

som ofta samtidigt som civilsamhällets ledare och regimkritiker levde under hot och utsattes för våld.

Genom dialoger och ett öppnande av det offentliga rummet för diskussion har en maktförskjutning gjorts då civilsamhället kan vara en motpol till oligarkin. Det visas även här att intressegrupper kan omformas, från att föra en väpnad kamp till att kanalisera sina intressen i politiska partier. Till och med den yttersta sfären av missnöje har här transformerats till att bli en del av den politiska sfären.

Detta skift i policy sker på pappret för 20 år sedan, men har inte förrän idag börjat ge real verkan. En allokering av makt i samhällets grupper verkar alltså ha skett, då allmänna rättigheter gäller som mer än bara betydelselösa dokument. Men det finns fortfarande många sätt att kringgå regler och bestämmelser, som vi ser i exemplet med plantagearbetarnas försök till samordning. Trots dessa hinder verkar arbetarnas försök resultera i en centralisering av organiserade arbetare. Detta sker utan varken industrialisering eller urbanisering. Är det då nödvändigtvis industrialiseringen och urbaniseringen som skapar styrkan i marginaliserade samhällsklasser? Den urbanisering som har skett verkar snarare till viss del resultera i fortsatt fattigdom och ökad kriminalitet i de överbelastade städerna.

Guatemala verkar på många sätt vara på väg mot en positiv förändring, även om många delar saknas för den stabila demokratin. Fortfarande råder det en betydande diskriminering och brott mot mänskliga rättigheter (Snodgrass, 2005, s 601). I denna miljö finns hot mot de som utövar de officiella friheterna.

Då det gäller statens roll har den i många avseenden blivit mer autonom från vissa parter, som förr spelat en dominerande roll i statsapparaten. Detta blir tydligt i avmilitariseringen av staten i form av nedskärningar av militära makten, samt steget till en helt civil regering. Denna autonomi från starka makter ger nya möjligheter för civilsamhället att spela en mer framträdande roll. Även detta ser ut att gå i rätt riktning. Fortfarande finns det starka makter som motsätter sig regeringens nya autonomi. Många ex-militärer är inblandade och leder kriminell verksamhet som utmanar den redan låga säkerheten i landet (Snodgrass, 2005, s 607) till kriminell verksamhet utanför statens kontroll. Denna stora våg av kriminalitet som råder i Guatemala måste bekämpas med stora resurser från statens sida. Den svaga poliskår som finns måste ökas för att stävja den negativa utvecklingen. Man bör tillägga att försök till reformer inom staten som dessa har prövats förut, men utan någon långvarig effekt i och med att starka demokratimotståndare fortfarande florerar i landet.

Sanningskommissionen som tillsattes har resulterat i vissa dömda för dåd under inbördeskriget. Denna typ av kommission syftar till att skapa ett förtroende till den nya makten för de drabbade. Denna uppvisning av rättsliga verktyg kan sägas vara nödvändig för att kunna gå vidare efter statens historia av övergrepp på sin egna befolkning. För att syftet ska uppnås krävs det att det handlar om mer än bara ren symbolpolitik. Ett ökat valdeltagande till 54,4 % i det senaste valet kan dock vara en indikator på att förtroendet för staten ökar.

Inflytandet transnationellt har förändrats mycket under 90-talet. Dels stöttades landet genom fredsprocessen av FN och en rad länder. Med andra länders hjälp i fredsförhandlingarna kunde slutligen ett fredsfördrag undertecknas, vilket gav slutet på ett 30 år långt inbördeskrig (Schlesinger, Kinzer, 1999 xx). USA har varit

en av de ledande krafterna för att påtrycka demokratisk utveckling. Som tidigare nämnt är det av vikt för stormakten att stabilitet finns i regionen, på deras egen grannskap. Detta visades då de bidrog till att avsätta den demokratiskt valda regeringen 1954, av rädsla för en våg av kommunism i regionen. Nu har normen för USA övergått till att pådriva demokrati för länder i deras beroendekrets. Så sent som 1999 kommer då den offentliga ursäkten från USA då CIA:s inblandning i kuppen 1954 offentliggörs (ibid). Detta skadade den pågående fredsprocessen, men kanske hade detta erkännande även den verkan att man nu kunde gå vidare.

5 Diskussion

Huruvida stämmer teorin på fallet Guatemala? Nedanför ska vi försöka klargöra om vår analys har resulterat i att stärka eller försvaga teorin. Teorin öppnar dock på en del punkter för viss kritik. Teorins tre dimensioner har alla en stor innebörd på just vårt fall där underklassen är marginaliserad och mot den korrupta staten avskild, tillsammans med en lång historia av transnationellt beroende. Vi anser att den till stor del kan användas på vårt fall då den kan förklara mycket av den tröga utvecklingen. Men teorin saknar i viss mån modernitet. Teorins valda dimensioner gör att andra faktorer, vilka vi anser ha en stor inverkan för ett lands demokratiseringsutsikter, inte synliggörs. Vi vill mer ingående kritisera teorin på vissa punkter, samt presentera varför dessa faktorer borde inkluderas.

5.1 Kan teorin förklara fallet Guatemala?

Teorins grundantagande om demokratisk utveckling som en konsekvens utav urbanisering och industrialisering, stämmer väl överens med den utveckling som man tidigare har kunnat notera i flertalet länder. Detsamma gäller antagandet om att de är de ick privilegerade klassernas organisation och kamp för lika inflytande som är drivkraften bakom demokratiseringen och en utebliven maktförändring kan på samma sätt vara hinder för demokrati. Däremot så finner vi att teorins antaganden inte längre är utav samma vikt som vid de tidigt demokratiserade ländernas utveckling.

Sedan det internationella klimatet har förändrats till förmån för demokratisk utveckling och den internationella ekonomin integrerats i större utsträckning har det transnationella inflytandet ökat i styrka. Den ökade kommunikationen och integrationen länder emellan har lett fram till att faktorer så som urbanisering och industrialisering inte spelar en lika framträdande roll i demokratiseringsprocessen som förut. Den demokratiska utvecklingen i Guatemala har utvecklats snabbt de senaste åren genom den omsvängning som det internationella klimatet genomgått sedan kalla krigets slut. Det amerikanska inflytandet i landet under 1900-talet har fungerat som en stoppkloss i demokratiutvecklingen genom främjandet utav de styrande eliternas dominans utav samhället. När det kalla kriget tog slut och det militära och ekonomiska stödet till de korrupta regimerna byttes till demokratipåtryckningar, blev det början på ett nytt kapitel. Den utveckling som borde skett för flera decennier sedan har fått en ny chans att gro. Den *top-down* modell som nu bedrivs med internationella påtryckningar är dock inte nog för en lyckad konsolidering. Utan folkets medverkan i processen riskerar detta att stanna vid endast symbolpolitik. Det civila samhället måste bli starkare, men detta behöver inte

nödvändigtvis grundas i en urbanisering. I en modern värld kan ökad kommunikation mellan civila institutioner ge en maktförskjutning. Denna kommunikation kan ske över gränser likväl som en centralisering av organisationer och kräver alltså inte att medlemmarna är geografiskt centrerade.

Teorin lokaliserar vissa faktorer som är ogynnsamma för en demokrati och just dessa verkar ha motverkat även Guatemalas demokratitransition. Vi anser att teorin stämmer i stor utsträckning, men att den även behöver moderniseras för att kunna lokalisera dagens hinder.

5.2 Att modernisera teorin

I och med att teorin koncentreras till klassernas roll i historisk-sociologisk anda då det gäller en transition till demokrati, kan teorin härledas till marxistisk teori. Den marxistiska teorin kritiserar ofta för att den inte inkluderar faktorer som kön och etnicitet. Författarna förklarar detta kort med att grupper så som kön och etniska grupper aldrig har resulterat i stora förändringar. Möjligtvis, menar de, kan dessa former av grupper assimileras under begreppet klasser, som därmed kan analyseras utifrån ramverket (Rueschemeyer et al, 1992, s 48). Vi menar det motsatta; att de etniska faktorerna måste behandlas och detta särskilt då det handlar om ett så historiskt sett länge segregerat samhälle, där ursprungsbefolkningen uppgår till nästan en tredjedel av hela befolkningen. Denna kritik kan även den leda till teorins brist på modernitet, eftersom att forskning kring etnicitet har ökat mycket de senaste åren.

Då det gäller den könsrelaterade kritiken finns även här en stor brist. Då vi anser att demokratidefinitionen i stort sett är godtagbar, måste ett slag riktas mot den diskreta fotnoten angående kravet på allmän rösträtt. Den allmänna rösträtten visar sig i det finstilla inte ta någon hänsyn till om kvinnor är inräknade. De menar även att historiskt sett har inte inkluderingen av kvinnor i rösträtten inte givit någon stor förändring. Den allmänna rösträtten berör alltså bara män och då anses kravet vara uppfyllt (Rueschemeyer et al, 1992, s 43). Detta är under all kritik då vi anser att ett krav som denna allmänna rösträtt självklart måste gälla hela befolkningen. Vi kommer att senare gå djupare in på varför vi anser att inkluderingen av kvinnor spelar en avgörande roll.

Transnationella faktorer ges förvisso en plats i teorin, men så som den presenteras i boken tar den inte tillräcklig hänsyn till transnationella inflytande i tillräckligt hög grad. Den naturliga processen som här satts ur spel på grund av det kalla kriget, har haft en stor inverkan på det senare arbetet i vårt fall. De demokratipåtryckningar som driver mycket av processen måste naturligtvis diskuteras utifrån demokrati *top-down* och huruvida detta är det ultimata tillvägagångssättet. Detta särskilt i nuläget då demokratin på många håll i världen sprids genom transnationella överenskommelser och påtryckningar. Vi har i vår analys tagit mer hänsyn till denna del, då det i Guatemalas fall är en avgörande faktor.

5.3 Förbisedda aspekter

Vår kritik mot teorin kommer här utvecklas i form av en presentation utav faktorer vi anser att teorin förbiser. Här motiverar vi varför just dessa faktorer bör vävas in, för att moderniserar teorin.

5.3.1 Vikten av ett etniskt perspektiv

Då situationen i Guatemala även innefattar en länge diskriminerad urbefolkning, är det av största vikt att se de etniska dimensionerna utav konflikten synliggörs. Det etniska förtrycket ligger så djupt inbäddat i mentaliteten att den har en strukturell form och fungerar omedvetet. Anledningen till ursprungsbefolkningens fattigdom ligger just i den strukturella diskrimineringen (NISGUA, p 38). Då teorin underordnar etnicitet under klass bortser man från den strukturella diskrimineringens inverkan på samhället. Den strukturella diskrimineringen utav ursprungsbefolkningen fungerar på dubbelt vis genom att bibehålla och rättfärdiga den ekonomiska segregeringen som i sin tur förstärker fördomarna. Ursprungsbefolkningen betraktas som mindre intelligent och förvisas till olönsamma arbetsuppgifter, fattigdomen fungerar på detta sätt för att hålla ursprungsbefolkningen lågutbildad vilket späder på den fördomsbild som *ladino*-befolkningen¹¹ har mot dem. Segregeringen och rasismen i det guatemalska samhället är en stark faktor och det förefaller inte avlägset att dra paralleller med apartheidens Sydafrika och den rasistiska politik som präglade Guatemala under 1900-talet. Den försoningsprocess som nu är på väg att formas bygger därför i stor utsträckning på att synliggöra ursprungsbefolkningens rättigheter och kulturella särart. För att stärka sin position på arbetsmarknaden uppmuntrar arbetsgivarna etnisk splittring bland sina arbetare genom att förstärka etniska stereotyper och fördomar. Plantagernas arbetare anställs med tanke på etnisk bakgrund och tilldelas olika arbetsuppgifter som stärker de fördomar som finns mellan grupperna i syfte att så hindra arbetarna från att kunna organisera sig och att förbättra sina villkor (Enloe, 1989, s 134). Latinos innehar de högre positionerna, under sina europeiska chefer emedan svarta andra latinos kommer näst och längst ner på skalan finner man indianerna som får utföra det arbete som ingen annan vill göra (ibid.).

5.3.2 Ett feministiskt perspektiv

För att uppnå en meningsfull demokratisk konsolidering måste kvinnorna engageras i den demokratiska processen. Utvecklingen är följaktligen intimt sammankopplad med jämlikhet mellan könen (Luciak 2001 s 227). Genom att använda

¹¹ *Ladino* är den guatemalska definitionen av den del av befolkningen med europeiskt ursprung.

klassbegreppet som analysenhet kommer könsmaktsrelationer inte till uttryck. I en analys som inte tar hänsyn till dessa förhållanden urvattnas demokratibegreppet och tappar trovärdighet. För att synliggöra dessa aspekter måste vi förklara på vilket sätt könsmaktsrelationerna fungerar i plantageekonomier och hur dessa kommer till uttryck.

Enloe Cynthia framlägger i sin bok ”Bananas, Beaches and Bases” en feministisk syn på internationell politik och den postkoloniala politiken i plantageekonomierna i Centralamerika. Där visar hon hur den amerikanska utrikespolitiken mot Latinamerika ändras från att ha handlat om direkt militärt ingripande under 1800- och början utav 1900-talet *gunboat policy*. Detta byttes till vad som kom att kallas *the good neighbor policy* (Enloe, 1989, s 124f). Den nya koloniala politiken byggde delvis på att stödja makteliterna i länderna och främja en billig produktion utav plantageprodukter. I det nya förhållningssättet så spelade populariserandet utav latinamerikansk kultur och det exotiska en stor roll för hemmaopinionen och förhållandet till de latinamerikanska länderna. Ett exempel på detta är hur ett bananmärke som Chiquita använder sig utav en stereotyp bild utav en latinamerikansk kvinna som logotyp. Logotypen presenterar bilden utav en marknadskvinna som för kunderna ger ett förtroendeingivande och något exotiskt intryck utav produkten.(Enloe, 1989, s 129) Bakom logotypen så döljer sig dock en helt annan verklighet utav lågavlönade eller helt oavlönade kvinnors arbete, prostitution och utnyttjande. Genom att ta belysa kvinnornas roll i plantageekonomin och särskilja den från ett allmänt klasstänkande kommer vi närmare kärnan utav vad som kan krävas utav en reell demokratisk konsolidering i samhället. En förutsättning för de låga lönerna och den billiga produktionen i plantageekonomin grundar sig på kvinnors lågavlönade och helt oavlönade arbete som matproducenter för självförsörjande behov (Enloe, 1989, s 138f). Kvinnor producerar minst 50 % utav den mat som konsumeras och med tanke på de att det i största utsträckning är männen som äger jorden så avspeglar sig ojämlikheten mellan könen tydligt (Enloe 1989 s 142f). Med detta i åtanke så kommer alla landreformer som inte tar hänsyn till kvinnors lika rätt till ägandet utav marken snarare reproducera en ojämlik könsrelation än leda till en verklig jämlik utveckling (Enloe 1989 s 150), vilket är en av grundpelarna för konsoliderad demokrati. Det konstanta nedvärderandet utav kvinnans arbetsinsatser i ekonomin har sin grund i de ideal som styr kvinnligt och manligt. Det uppoffrande idealet håller kvinnorna längst ner på samhällets rangordning både ekonomiskt och politiskt (Enloe 1989 s 199). Utan att få erkännande för sitt arbete blir det helt enkelt svårt att kräva sitt fulla politiska inflytande. Genom fredsavtalet garanterade regeringen kvinnor i generella termer en mer jämlik utveckling utav samhället med hänsyn till kvinnor och framför allt ursprungsbefolkningens kvinnor. Dessa garantier framförhandlades för att stärka kvinnornas ställning blev dock så som så många andra utav punkterna i fredsfördraget så generellt och löst formulerade att de i realiteten inte haft större inverkan (Luciak 2001 s 56f).

På det sätt kvinnor utnyttjas till att utföra sexuella tjänster åt arbetare på plantagerna fungerar som ett sätt för företagen att stärka sitt inflytande på plantagen. Det är ett sätt att pacificera och belöna arbetarna (Enloe, 1989, s 141). Om man ser på samhället ur ett klassperspektiv utan att ta hänsyn till könsmaktordningen

missar man lätt att inse att kvinnorna trots allt är de som alltid ligger längst ner på skalan, har minst betalt och genom strukturell diskriminering saknar de lika inflytande som karaktäriserar demokratin. På samma sätt som stereotyper utnyttjas utav arbetsgivare fungerar även könsrelationerna till att stärka arbetsgivarens position på plantager. När priserna på världsmarknaden sjunker anställer företagen kvinnor för att utföra arbetet billigare än män. Detta fungerar genom att kvinnor i större utsträckning anställs på deltid och tvingas acceptera lägre löner (Enloe, 1989, s 134). Med dessa faktum i åtanke blir en analys som endast tar hänsyn till klass ensidig, och misslyckas med att synliggöra demokratiseringsprocessens fulla djup.

5.3.3 Kriminalitetens effekter

Guatemala har under de senaste tio åren upplevt en oroväckande ökning i kriminaliteten vilket försvårar demokratiseringsprocessen avsevärt. Kriminaliteten i landet skapar en situation där staten saknar våldsmonopol i egentlig mening och detta gör det svårt uppnå en konsolidering utav demokratin. Att detta är fallet i Guatemala är inte svårt att se när mordstatistiken visar en mordfrekvens som är det dubbla jämfört med snittet i världen ("Not enough police...", 31 juli 2004). I en situation när man vill minska militärens inflytande men samtidigt tvingas kalla på militären för att upprätthålla ordningen blir det svårt att bygga upp ett självständigt civilstyre. Till detta måste man även ta hänsyn till att det ofta är före detta militärer och milismän som är inblandade i kriminell verksamhet vilket skapar problem för rättssäkerheten. Den situation som har lett till den utbredda kriminaliteten och den misslyckade rättsstaten har sin grund i den auktoritära diktaturens repression under inbördeskriget. *The counterinsurgency state* byggde på militären inte endast bekämpade gerillan utan även fungerade som dödspatruller som rensade upp bland vanliga kriminella och minoritetsgrupper. I och med att militären fungerade som både polis, underåttelsetjänst och domstol fanns det inget behov utav ett rättssystem (Snodgrass, 2005, s 603). Mord och förföljelse genomfördes förut på uppdrag utav statens högsta ledning och militären mer eller mindre öppet. Nu mera så har en situation utvecklats där morderna och brotten inte längre är beordrade från ledningen men trots allt tolereras i vissa fall. Om den använda teorin är lämplig för att även kunna förklara de komplicerade förhållanden under vilka förtrycket nu mera uttrycker sig är tveksamt. I sig är det ett allvarligt hot mot civilsamhällets utveckling och statens autonomi.

6 Avslutning

Avslutningsvis diskuterar vi de faktorer som styr demokratiseringsprocessen och presenterar våra synpunkter på teorins användbarhet. Vidare utvecklar vi kort möjligheterna till fortsatt forskning inom området genom att använda vår teoretiska utgångspunkt.

6.1 Resultat

Med utgångspunkt i analysen återgår vi till frågan om maktförhållandena mellan samhällsklasserna är det avgörande hindret för demokratisering. Teorins författare anser att en förändring i maktförhållandet är vad som kommer att utgöra motorn i en lyckad demokratiseringsprocess. Applicerat på vårt fall kan vi i analysen se att mycket av den tröga processen i Guatemala beror på förtrycket av den svaga underklassen. Men i vårt fall kan inte faktorer som etnicitet och könsmaktsförhållanden förbises och inordnas under klass. Detta resulterar i att vi, med facit i handen, kan modifiera denna fråga till att gälla maktförhållandet mellan olika grupper och detta blir då den drivande kraften. Marginaliserade grupper i samhället är då de som kommer att driva demokratiseringsprocessen för sin egen inkludering som jämlika medborgare och för rättvisa.

Vad gäller de främsta hindren för Guatemalas demokratiseringsprocess, kan man se flera konkreta problem. Som tidigare nämnts så grundar sig många utav problemen i den ekonomiska elitens starka ställning i förhållande till samhällets övriga element. Genom internationella påtryckningar så har demokratin stärkts åtminstone på ytan. Detta är dock en situation som genom sin top-down struktur saknar egentlig demokratisk inkludering utav befolkningen. För att uppnå en verklig demokrati måste därför medborgarna engageras i demokratiserings processen. Här i ligger det ytterligare problem i befolkningens bristande förtroende för staten och det demokratiska systemet, vilket resulterar i lågt valdeltagande och alienation. Dessa faktorer hänger samman med rättsstatens oförmåga att utdela och verkställa domar, den bristande rättssäkerheten och hotet mot civilsamhället. Den utbredda kriminaliteten i landet spär på problematiken och ifrågasätter statens våldsmonopol vilket skapar en situation utav rädsla och osäkerhet.

Resultatet av studien visar tydligt att teorin kan förklara mycket av den tröga demokratiseringsutvecklingen. Den ojämlika tillgången till makt mellan samhällsgrupperna, har varit enorma i Guatemala, men verkar långsamt genomgå en förskjutning i och med civilsamhällets ökade inflytande. De hinder som den oligarkiska traditionen med starka landägare och en svag underklass har minskat i betydelse men är fortfarande ett problem. Detta avspeglas i statens nära band till eliten

och dess bristande autonomi i förhållande till denna. En jämlik tillgång till makten kan endast uppnås genom att stärka det civila samhället och partisystemet i förhållande till staten. Denna utveckling hämmas utav den bristande rättssäkerheten, kriminaliteten och det auktoritära arvet från årtionden utav diktatur. Militärens roll i samhället har sedan inbördeskrigets slut minskat men dess kopplingar till den ekonomiska och politiska eliten i landet är fortfarande ett allvarligt problem. Att omforma det som varit *the counterinsurgency state* till att bli en stat av folket och inte mot folket är en svår utmaning. I och med ökad ekonomisk och politisk integration kommer den landägande elitens intressen inte längre kunna skyddas med hjälp utav våldsamt förtryck utan att dra omvärldens ögon till sig.

Mycket utav förändringarna som skett beror på det förändrade internationella klimatet. Transnationella påtryckningar och den globala demokratiska utvecklingen påverkar den inhemska situationen till fördel för en demokratisk utveckling. I detta finns dock en fara i att denna utveckling endast leder till en demokratisk fasad utan större djup. För en verklig konsolidering utav demokrati i landet krävs det ett inhemskt engagemang och en verklig förändring utav maktens distribution i samhället. Det utökade utrymmet för det civila samhället skapar nya möjligheter till kommunikation mellan organisationer och medborgare. Genom detta minskar betydelsen utav geografisk centralisering utav befolkningen, som faktor för organisering utav den samma vilket öppnar nya vägar för de marginaliserade grupperna att kräva inflytande.

Detta är en fallstudie och ser således närmare på ett specifikt land. Där av ger att resultatet av vår analys endast är en diagnos för just detta fall. Vårt val av fall motiverades av att teorins tre dimensioner tydligt gick att identifiera. Med detta använder vi oss alltså av *most likely*-metoden. Valet utav Guatemala borde alltså anses gynnsamt i syfte att stärka teorin, vilket studien till viss del även gör. Vårt resultat visar dock att teorin saknar modernitet och att vissa faktorer som är av vikt helt ignoreras. Med detta vill vi argumentera för att teorin utan modifikation ger en allt för onyanserad bild för att riktigt kunna klargöra demokratiseringsprocessens hinder.

6.2 Vidare forskning

Vi vill inbjuda till att vidare testa teorin på andra fall med det valda teoretiska ramverket. Detta för att se om vår modifiering av teorin kan vara användbar på andra fall, främst de centralamerikanska länderna, Karibien och forna kolonier. Detta på grund utav att dessa länder har en historia av plantageekonomier och export av jordbruksprodukter.

Vi anser dock att aspekter så som könsrelationer och etnicitet bör tas med i varje analys av detta slag.

7 Referenser

Litteratur och artiklar

- Booth, John A; Seligson Mitchell A. Ed. 1995. *Elections and Democracy in Central America*. Baltimore Md: The Johns Hopkins University Press
- Eckstein, H, 1975, "Case study and Theory in Political Science", ed: Greenstein; Polsby, *Handbook of Political Science, Vol. 7: Strategies of Inquiry*. Reading, Mass: Addison-Weasly. s 79-137.
- Enloe, Cynthia, 1989, new edition 2000. *Bananas, Beaches and Bases. Making Feminist Sense of International Politics*. London: University of California Press, Ltd.
- Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik; Wängnerud, Lena, 2004. *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Nordstedths Juridik AB
- Europa Publications. *Regional Surveys of the World. South America, Central America and the Caribbean 2006*. 14 ed. 2005. London: Europa Publications.
- Europa Publications. *South America, Central America and the Caribbean 1991*. 3 ed. 1990. London: Europa Publications Limited
- Goldin, Liliana R, 2005. "Labor Ideologies in the International Factories of Rural Guatemala". *Latin American Perspective*, Issue 144. Vol 2. No 5. Sept 2005.
- Goldmann, Kjell; Pedersen, Mogens N; Österud, 1997. *Statsvetenskapligt lexikon*. Oslo: Universitetsförlaget AS.
- Grugel, Jean, 2002. *Democratization. A Critical Introduction*. New York: Palgrave Macmillian.
- Karl, Terry Lynn, 1995. "The Hybrid Regimes of Central America" *Journal of Democracy*. 1995. Vol 6. Issue 3. s72-86. Johns Hopkins University Press
- Landman, Todd, 2000. *Issues and Methods in Comparative Politics. An Introduction*. London: Routledge
- Laslett, Michael, 2001. "The Bitter Facts about Union Rights for Guatemalan Coffee Workers". *Canadian Dimension*. 2001. Vol: 35. Issue: 1 pages 33-37. Dimension Publishing.
- Luciak, Ilja A. 2001. *After the Revolution. Gender and Democracy in El Salvador, Nicaragua, and Guatemala*. Baltimore; The John Hopkins University Press.
- Lundquist, Lennart, 1993. *Det vetenskapliga studiet av politik*. Lund: Studentlitteratur.
- Moore, Barrington, Jr. 1967. *Social Origins of Dictatorship and Democracy. Lord and Peasant in the Making of the Modern World*. Boston; Beacon Press

- Rueschemeyer, Dietrich; Stephens Huber, Evelyne; Stephens, John D, 1992. *Capitalist Development & Democracy*. Cambridge; Polity Press/Blackwell Publishers.
- Ruhl, J Mark, 2005. "The Guatemalan Military since the Peace Accords. The Fate of Reform. *Latin American Politics and Society*. Vol 47. pages 58-85. Johns Hopkins University Press.
- Seschlinger, Stephen, 1999. *Bitter Fruit. The Story of an American Coup in Guatemala*. Expanded ed. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Snodgrass Godoy, Angelina, 2005. "La Muchacha Respondona: Reflections on the Razor's Edge Between Crime and Human Rights". *Human Rights Quarterly* 27. s 597-624. The John Hopkins University Press 2005

The Economist

- "Not enough police..." = "Not enough police; but who wants the army back in charge". *The Economist* 2004. 31 juli 2004. London: The Economist Newspaper Ltd.
- "Law or force". *The Economist* 2002. 11 maj 2002. London: The Economist Newspaper Ltd.
- "Be careful..." = "Be careful, very careful". *The Economist* 2001. 23 juni 2001. London: The Economist Newspaper Ltd.
- "Fear and cynicism..." = "Fear and cynicism in Guatemala". 22 maj 1999. *The Economist* 1999. London: The Economist Newspaper Ltd
- "Nothings free..." = "Nothings free in this world". 6 augusti 2004. *The Economist*. London: The Economist Newspaper Ltd.

Elektroniska källor

- Freedom in the World 2005. Freedom House. <http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=22&year=2005&country=6746>
- Nationalencycledin. Guatemala. Sociala förhållanden. http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=187445&i_sect_id=187429&i_word=guatemala&i_history=3
- FN. Förenta Nationerna. Fredsuppdraget MINUGUA. http://www.un.org/Depts/dpko/dpko/co_mission/minugua.htm
- NISGUA. MINUGUA's (UN Verification Mission) 9th and Final Report on Fullfillment of the Peace Accords in Guatemala. 30 Augusti 2004
http://www.nisgua.org/articles/minugua_Final_Report_Aug2004.htm